

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาที่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและพร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก มีจำนวน 14 โรงเรียน เพื่อใช้เก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคลากรของโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 14 คน
2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 14 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยสร้างกรอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน การประเมินคุณภาพการศึกษา ใน 3 ประเด็น คือ

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
2. ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

วิธีสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาและศึกษาการสร้างแบบการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุม และให้คำแนะนำสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แบบไปเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลจากครูผู้รับผิดชอบโครงการและผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย

2. ติดต่อกลุ่มประชากรด้วยตนเองเพื่อนำหนังสือแนะนำตัวและปฏิทินการสัมภาษณ์ โดยการนัดหมายวัน เวลา การสัมภาษณ์

3. โทรศัพท์นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ที่แน่นอนกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกครั้ง

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ตามโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรตามวัน เวลา ที่กำหนด

5. หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ผู้วิจัยได้ถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และเรียบเรียงเขียนเป็นรายงานการสัมภาษณ์ฉบับร่างประกอบด้วยสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และด้านการประเมินผลคุณภาพการศึกษา และนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขอีกครั้งภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยไปรับกลับคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำร่างรายงานการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนที่ได้ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้ว มาแจกแจงเพื่อหาความถี่ของสภาพและปัญหาการดำเนินงานและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเป็นความเห็นร่วมกันของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดในแต่ละหัวข้อของ การสัมภาษณ์ เพื่อแยกแยะความคล้ายคลึงของสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะที่ปรากฏในเนื้อหา รายงานการสัมภาษณ์ โดยไม่มีการแต่งเติม

2. นำประเด็นการสัมภาษณ์ที่ได้ จัดทำเป็นตารางสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อหาความถี่แต่ละประเด็นจากผู้สัมภาษณ์แต่ละคน

3. นำสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานที่เป็นลักษณะ คล้ายคลึงกัน หรือที่เป็นความเห็นร่วมกันซึ่งมีความถี่มากที่สุด 3 อันดับ มาสรุปทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือเป็นความเห็นสอดคล้องของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

4. นำสรุปสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ซึ่งเป็นความเห็นสอดคล้องของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ นำมาเสนอเป็นผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละในการวิเคราะห์หาความสอดคล้องของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.1.1 การกำหนดมาตรฐานโรงเรียน ได้ยึดตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของโรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน และปรับให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและชุมชน

1.1.2 การพัฒนามาตรฐานลงสู่การปฏิบัติ โรงเรียนได้จัดระบบการบริหารจัดการ เพื่อนำมาตรฐานโรงเรียนสู่การปฏิบัติ 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) ยึดมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นเป็นหลัก แล้วจัดบุคลากรของโรงเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษานั้น 2) ยึดภาระงานของโรงเรียนเป็นหลัก แล้วกำหนดหน้าที่ว่าแต่ละกลุ่มงานของโรงเรียนรับผิดชอบมาตรฐานใด ในส่วนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนซึ่งเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำแผนลงสู่แผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งในกระบวนการบริหารงาน โรงเรียนได้ดำเนินการตามกระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่อง

1.2 การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน

1.2.1 การตรวจสอบภายในโดยการประเมินตนเอง พบว่าบุคลากรภายในโรงเรียนได้ร่วมจัดทำเครื่องมือเพื่อประเมินตนเอง โดยส่วนใหญ่โรงเรียนจะได้รับการ ตรวจสอบ จากผู้บริหารและคณะครูฝ่ายวิชาการ ส่วนนักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง มีเป็นส่วนน้อยที่มาร่วมประเมินการดำเนินงาน แต่จะทราบการดำเนินงานภายหลัง จากการดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว โดยคณะครูเป็นผู้ชี้แจงให้ทราบ ในส่วนของการตรวจสอบ ภายนอกโดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/จังหวัดจะให้ความช่วยเหลือบ้างในช่วงแรก โดยการสร้างความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการประชุม อบรม ผู้บริหาร ครูผู้ รับผิดชอบโครงการ และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านเอกสาร คู่มือต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อม รับการประเมินจาก องค์กรภายนอก แต่ในการช่วยเหลือดังกล่าวยัง ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาในโอกาสต่าง ๆ

1.2.2 การนำผลการตรวจสอบและการปรับปรุงโรงเรียนไปใช้ พบว่า เมื่อฝ่ายประเมินผลและฝ่ายดำเนินการได้ร่วมกันประเมินตรวจสอบการทำงานแล้ว จะนำผลการ ตรวจสอบมารายงานในที่ประชุมเป็นวาระ ๆ ไป เช่น การประชุมประจำเดือน การสรุปผลการ ดำเนินงานสิ้นภาค / ปีการศึกษา พร้อมทั้งร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต่อไป

1.2.3 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report : SSR) พบว่า ในการจัดทำสรุปผลการประเมินตนเองของโรงเรียนนั้น บุคลากรภายในโรงเรียนนำสรุปผลการดำเนินงานของตนเองมาร่วมกันสรุปเป็นภาพรวมของ โรงเรียนแล้วจัดทำเป็นรูปเล่ม เพื่อนำเสนอ ต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/จังหวัด และ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะนำรายงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเสนอต่อสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเอง

ในการรายงานคุณภาพการศึกษาสู่สาธารณชนจะดำเนินการหลังจากการประเมินการ ดำเนินงานควบคุมคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจะประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบเป็นรายเดือน รายภาคเรียน โดยวิธีการส่งจดหมายข่าว บอกผ่านคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือโดยการ ประชุมผู้ปกครองก่อนปิดและเปิดภาคเรียน และมีการจัดนิทรรศการผลงานนักเรียนตามวาระและ โอกาสต่าง ๆ

1.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา

พบว่าโรงเรียนมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินภายนอก โดยโรงเรียนมีการเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก 2 ด้าน คือ ด้านแรกมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรโดยการ ประชุม อบรม และให้ศึกษาเอกสาร และนำไปศึกษาดูงาน ในโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน โดยกลุ่มทดลองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ด้านที่สอง คือ การเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร พบว่าทุกโรงเรียนได้จัดทำเครื่องมือ เพื่อการประเมินตนเองให้มีความสอดคล้องตามมาตรฐานชาติและจัดเก็บหลักฐานต่าง ๆ อย่างเป็น ระบบ มีความสะดวกต่อการตรวจสอบและการสืบค้น

2. ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.1 บุคลากรภายในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้าน การควบคุมคุณภาพการศึกษา

2.1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน จะไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น และยังขาดความ ตระหนักในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา

2.1.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการ ประจำปี และการจัดระบบสารสนเทศยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากขาดงบประมาณใน การอุดหนุนตามโครงการที่จัดทำ

2.1.4 การนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานด้านการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติของ ทีมบริหารและคณะครู ยังใช้วิธีการที่ไม่หลากหลาย มักจะใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่

2.2 ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน

2.2.1 การตรวจสอบและการประเมินผลจากคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนมีน้อย และไม่ต่อเนื่อง

2.2.2 บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผล และ รูปแบบการจัดทำเครื่องมือ

2.2.3 การจัดทำสรุปผลรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน มาจาก ความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว

2.2.4 การจัดทำสรุปผลรายงานการประเมินตนเอง มีข้อจำกัดในเรื่องของ เวลาจึงรีบเร่งในการจัดทำเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกในปีการศึกษา 2544

2.3 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

2.3.1 บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลในการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก เพราะไม่มั่นใจว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามความต้องการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2.3.2 ด้านเอกสาร มีเอกสารและสารสนเทศที่ไว้อ่านจำนวนมากเกินไป จึงเป็นปัญหาในการจัดเก็บและดูแลรักษา

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา

3.1.1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / อำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความตระหนักในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา

3.1.2 ควรจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรและงบประมาณให้เพียงพอกับปริมาณงานที่โรงเรียนต้องดำเนินการ

3.1.3 แผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรยึดแผนใดแผนหนึ่งเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน เช่น ธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) กับ แผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance – based Budgeting : PBB)

3.2 ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน

3.2.1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / อำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ การเขียนรายงาน การประเมินตนเองเพื่อให้ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการในทิศทางเดียวกัน

3.2.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / อำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรมาดูแลตรวจสอบและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อให้โรงเรียนจะได้นำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไข

3.3 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.3.1 ควรกำหนดวัน เวลา การประเมินจากองค์กรภายนอกให้แน่นอน และเป็นความสมัครใจของโรงเรียนที่มีความพร้อมจริงๆ ไม่ใช่เข้ารับการประเมินเพื่อสนองนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

3.3.2 ในระยะแรกควรมีการประเมินเฉพาะมาตรฐานด้านผลผลิตเพียงด้านเดียว น่าจะเพียงพอเพราะ โรงเรียนเห็นว่าถ้าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนดีมาตรฐานด้านอื่นๆ

น่าจะดีด้วยเป็นการลดภาระในการจัดทำหลักฐานของมาตรฐานด้านอื่นๆ เป็นการช่วยให้ครูได้มีเวลาในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้มากขึ้น

3.3.3 คณะประเมินจากองค์กรภายนอกควรเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น คณะศึกษานิเทศก์อำเภอ / จังหวัด แทนที่รัฐมาจัดจ้างบริษัทเพื่อทำการประเมินเพราะทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่าย และส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่เกษียณอายุราชการมาแล้วอาจจะทำให้ไม่ทันกับเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนของการควบคุมคุณภาพการศึกษามีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1.1 การกำหนดมาตรฐานโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ยึดมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการของ โรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนและปรับให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและชุมชน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะโรงเรียนได้ดำเนินการตามนโยบายของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นคณะครู คณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 6) ที่ได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษามีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระบบเครือข่ายจากกรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน โดยโครงสร้างขององค์กรประกอบด้วยข้าราชการในสังกัด ข้าราชการนอกสังกัด ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชน มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา รวมทั้งคู่มือและเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้ส่วนภูมิภาคปรับขยายจากกรอบของส่วนกลาง ได้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมดำเนินการ รวมทั้งจัดให้มีการประเมินคุณภาพทั้งระบบ เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และ เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2541 : 35-36) ที่ได้กล่าวว่าภาระงานที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการในขั้นตอนของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา คือ จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากมาตรฐานกลาง โดยคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ประชาชน และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ

ผลการวิจัยของ วาสนา แสงงาม (2543 : 111) ที่ศึกษารูปแบบของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี พบว่า มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาและการให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำประชาพิจารณ์หรือการประชุมผู้ปกครองนักเรียนและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของพื้นที่การศึกษา และสนองความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น

ดังนั้นการดำเนินงานในขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยยึดมาตรฐานชาติเป็นหลัก และปรับ/เพิ่มหรือลดให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน/ท้องถิ่น

1.1.2 การพัฒนามาตรฐานลงสู่การปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนได้จัดระบบการบริหารจัดการ เพื่อนำมาตรฐานโรงเรียนสู่การปฏิบัติ 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) ยึดมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นเป็นหลักแล้วจัดบุคลากรของโรงเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษานั้น (2) ยึดภาระงานของโรงเรียนเป็นหลักแล้วกำหนดหน้าที่ของแต่ละกลุ่มงานของโรงเรียนรับผิดชอบมาตรฐานใดที่กำหนด ในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนซึ่งเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำแผนลงสู่แผนการปฏิบัติการประจำปีและดำเนินการจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งในกระบวนการบริหารงาน โรงเรียนได้ดำเนินการตามกระบวนการ PDCA อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้จะเป็นเพราะโรงเรียนได้กำหนดภาระงานของโรงเรียนเป็นฝ่ายงานต่างๆ อยู่แล้ว เมื่อมีมาตรฐานการศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดขึ้นมาทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการตามความเหมาะสมและสะดวกต่อการดำเนินงาน โดยดูว่าฝ่ายงานใดตรงกับมาตรฐานการศึกษาใด ให้ฝ่ายงานนั้นรับผิดชอบตามความเหมาะสม ในส่วน of โรงเรียนที่มีบุคลากรจำนวนมากจะดูความสามารถของบุคลากรแต่ละคนให้รับผิดชอบเป็นมาตรฐานตามความเหมาะสม และนำกระบวนการบริหารแบบ PDCA มาใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเนื่องจากเห็นว่าเป็นกระบวนการที่ครบวงจรตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2540 : 49) ที่ได้กล่าวว่า หลังจากที่องค์กรได้มีการกำหนดนโยบายด้านคุณภาพการศึกษาแล้วจะต้องประกาศให้ทุกคนได้รับรู้และเข้าใจตรงกันจากนั้นก็มอบหมายหน้าที่ให้แต่ละคนแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ ตั้งแต่คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยฝ่ายบริหารจัดการทรัพยากรให้พร้อมและเพียงพอ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนจะต้องทำความเข้าใจกับวิธีการที่ทำให้เกิดคุณภาพของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 9) ได้กล่าวว่าครูและผู้บริหารซึ่งเป็นบุคลากรภายในจะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องช่วยคิดและช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอย่างไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลาโดยร่วมกันทำงานเป็นทีม

ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานลงสู่การปฏิบัติโดยจัดกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนตามความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน ในขั้นตอนของการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.2.1 การตรวจสอบภายในโดยการประเมินตนเอง พบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนได้ร่วมจัดทำเครื่องมือเพื่อทำการประเมินตนเอง โดยส่วนใหญ่โรงเรียนจะได้รับการตรวจสอบจากผู้บริหารและคณะครูฝ่ายวิชาการ ส่วนนักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง มีเป็นส่วนน้อยที่มาร่วมประเมินการดำเนินงาน แต่จะทราบการดำเนินงานภายหลังจากการดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว โดยคณะครูเป็นผู้ชี้แจงให้ทราบ ในส่วนของการตรวจสอบภายนอกโดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/จังหวัด พบว่า ทางหน่วยงานดังกล่าวจะให้ความช่วยเหลือบ้างในช่วงแรก โดยการสร้างความตระหนักเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการประชุม อบรม ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านเอกสาร คู่มือต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก แต่ในการช่วยเหลือดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่องในการนิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาในโอกาสต่าง ๆ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนทั้ง 14 โรงเรียนเป็นกลุ่มแรกที่ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสกำหนดให้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก ทำให้การดำเนินงานเพื่อการตรวจสอบภายในยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน และต้องรีบดำเนินการให้ทันกับการรับการประเมินจากองค์กรภายนอกตามที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำหนดให้รับการประเมินในปีการศึกษา 2544

ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542 : 3-4) ได้ให้แนวทางไว้ว่าการตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ (1) การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลสู่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา และ(2) การตรวจสอบและทบทวนการศึกษาของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและใช้เป็นมาตรฐานในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดไว้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 7-10) ที่ได้กล่าวถึง การตรวจสอบภายในว่าเป็นกระบวนการที่โรงเรียนทำการตรวจสอบหรือประเมินการทำงานของโรงเรียนเอง ในทุกขั้นตอนของการทำงาน โดยครอบคลุมเป้าหมาย จุดเน้น และงานทั้งหมดตามที่แผนวางไว้เพื่อการปรับปรุงงานในระหว่างการดำเนินงานเป็นสำคัญ และได้กล่าวถึง การตรวจสอบภายนอกว่าเป็นกระบวนการในการตรวจสอบและสนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานภายในโรงเรียนจากมุมมองของคนภายนอก ซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างไปจากบุคคลในโรงเรียนมองการทำงานของตนเอง ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบ ได้แก่ ผู้บริหารระดับเหนือโรงเรียนขึ้นไป

ดังนั้น ในการดำเนินงานการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนจะต้องทำกันอย่างโปร่งใส เปิดใจกว้างยอมรับผลการตรวจสอบ ให้ทุกคนทำด้วยความสบายใจ เพื่อทราบความก้าวหน้า ความต้องการ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วถึง

1.2.2 การนำผลการตรวจสอบและการปรับปรุงโรงเรียนไปใช้ พบว่า

เมื่อฝ่ายประเมินผลและฝ่ายดำเนินการได้ร่วมกันประเมินตรวจสอบการทำงานแล้ว จะนำผลการตรวจสอบมารายงานในที่ประชุมเป็นวาระ ๆ ไป เช่น การประชุมประจำเดือน การสรุปผลการดำเนินงานสิ้นภาค / ปีการศึกษา พร้อมทั้งร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ดำเนินการตามนโยบายของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนด เพื่อนำผลการประเมินผลการดำเนินงานต่างๆ มาปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิมล ว่องวาณิช (2543 : 10) ที่กล่าวว่า การประเมินผลภายในเป็นกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานที่กระทำโดยบุคคลในหน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง และควรทำเป็นกิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบจุดอ่อน จุดแข็งของตนเองและนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานของตนเองให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และยังสอดคล้องกับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 45) ที่กล่าวว่า

เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานตน และนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียน หรือปีการศึกษาต่อไป

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำผลการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็น และต้องทำกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และเป็นข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานคุณภาพประจำปี และรายงานคุณภาพของโรงเรียนสู่สาธารณชนต่อไป

1.2.3 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report : SSR) พบว่า ในการจัดทำสรุปผลการประเมินตนเองของโรงเรียนนั้น บุคลากรภายในโรงเรียนนำสรุปผลการดำเนินงานของตนเองมารวมกันสรุปเป็นภาพรวมของโรงเรียนแล้วจัดทำเป็นรูปเล่ม เพื่อนำเสนอ ต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/จังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะนำรายงานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเอง

ในการรายงานคุณภาพการศึกษาสู่สาธารณชนจะดำเนินการหลังจากการประเมินการดำเนินงานควบคุมคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจะประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบเป็นรายเดือน รายภาคเรียน โดยวิธีการส่งจดหมายข่าว บอกผ่านคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือโดยการประชุมผู้ปกครองก่อนปิดและเปิดภาคเรียน และมีการจัดนิทรรศการผลงานนักเรียนตามวาระและโอกาสต่าง ๆ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ดำเนินการตามนโยบายของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดให้คณะครูแต่ละฝ่ายงานสรุปผลการดำเนินงานของตนเองแล้วนำมารวมเป็นสรุปผลในภาพรวมของโรงเรียนเพื่อเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำการประเมินภายนอกต่อไปซึ่งสอดคล้องกับกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 70) ได้กล่าวถึง การรายงานผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นการเสนอผลการตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแล้วนำผลไปใช้ในการพัฒนาต่อไป โดยสถานศึกษาต้องนำข้อมูลมาสรุปรวมและจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนการรายงานผลสู่สาธารณชน การรายงานทำได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการรายงาน หากต้องรายงานหน่วยงานต้นสังกัดรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงาน

อาจจัดทำเป็นเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์ หากต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษา อารายงานในรูปแบบของแผ่นพับ จดหมายข่าว วิทยุท้องถิ่น หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ฯลฯ ซึ่งนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญโดยสรุปหรือประเด็นที่ต้องการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนสามารถเลือกวิธีการรายงานตนเองได้ตามความเหมาะสม และยังคงสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 148) ได้ระบุไว้ว่า ผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ต้องนำรายงานเป็นแบบรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ รายงานผลการประเมินตนเองมีประโยชน์ทั้งการใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดำเนินการได้ดีขึ้น และใช้เพื่อแสดงให้สาธารณชนหรือคณะกรรมการประเมินได้รับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

ดังนั้นในการจัดทำและรายงานผลการประเมินตนเอง เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนได้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนำผลการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงานและให้การสนับสนุน รวมทั้งมีส่วนในการพัฒนาต่อไป

1.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนการประกันคุณภาพศึกษามีสภาพการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.3.1 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินภายนอก ผลการวิจัย พบว่าโรงเรียนได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก 2 ด้าน คือ ด้านแรกมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการ ประชุม อบรม และให้ศึกษาเอกสาร และนำไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน โดยกลุ่มทดลองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านที่สอง คือ การเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร พบว่าทุกโรงเรียนได้จัดทำเครื่องมือเพื่อการประเมินตนเองให้มีความสอดคล้องตามมาตรฐานชาติและจัดเก็บหลักฐานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีความสะดวกต่อการตรวจสอบและการสืบค้น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนทั้ง 14 โรงเรียนนี้เป็นกลุ่มแรกที่จะต้องรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จึงได้เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและเอกสารต่างๆ เพื่อรองรับการประเมินภายนอก โดยการนำคณะครูไปศึกษาดูงานเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเครื่องมือตามมาตรฐานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 63) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมให้บุคลากร โดยการสร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการประเมินตนเอง เป็นปัจจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

อย่างยิ่ง การเตรียมความพร้อม อาจทำได้โดยการจัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรม โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานการประเมินคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาที่พร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ทั้ง 14 โรงเรียน สภาพการดำเนินงานส่วนใหญ่จะเป็นไปตามกรอบ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่ได้กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 เนื่องจากโรงเรียนทั้ง 14 โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นทุนเดิมอยู่แล้วจึงทำให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กำหนดให้เป็นโรงเรียนที่พร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกในปีการศึกษา 2544 ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มแรกที่ต้องได้รับการประเมินภายนอก

2. ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนของการควบคุมคุณภาพการศึกษามีประเด็นในการอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1.1 ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องจากคณะครูมีความรู้สึกว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการ ทำให้ไม่รู้ว่า จะทำสิ่งใดก่อนหลังและขาดความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำว่าจะถูกต้องตามความต้องการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินผลการศึกษา ประกอบกับหน่วยงานต่างๆ นำเสนอรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้คณะครูเกิดความสับสนในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภัท แก้วเพชร (2545 : 158) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนมีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด และโรงเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามากเท่าที่ควร และยังขาดผู้รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง คณะครูต้องการเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ ขณนี้ครูรู้สึกว่าการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้มีภาระงานเพิ่มมากต้องทำเอกสารมากมายเพื่อการประเมินและทำเอกสารไม่ทัน รู้สึกสับสนในการทำงานไม่รู้ว่า จะทำงานขึ้นไหนก่อนหรือหลังดี รู้สึกกลัวการประกันคุณภาพการศึกษา กลัวการประเมิน อยากให้การดำเนินการในเรื่องนี้ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป อย่าเร่งรีบและสอดคล้องกับจรรยา เรื่องขจร (2543 : 42) ที่ได้กล่าวไว้ว่าปัญหาที่หนักใจ คือเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า มีผู้บริหารโรงเรียนหลาย ๆ ท่านยังมีความรู้สึกต่อต้านในเรื่องการประกันคุณภาพอยู่และค่อนข้างรุนแรง อาจจะเป็นเพราะความสับสนความไม่เข้าใจในหลักการพื้นฐานของเอกสารชุด

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Based Management) จากผลการวิจัยแสดงว่าบุคลากรในโรงเรียนต้องการที่จะได้รับการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาเนื่องจากต้องได้รับการประเมินภายในภายนอกและการประเมินจากองค์กรภายนอกทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนเกิดความวิตกกังวลว่าสิ่งที่ได้ปฏิบัติอยู่ถูกต้องหรือไม่ โดยเฉพาะในการดำเนินงาน ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกที่จะมาประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และยังขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากบุคคลเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วจะมีความรู้ที่น้อย สภาวะทางเศรษฐกิจที่ยากจน ไม่มีเวลามาร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาที่โรงเรียนเพราะต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวและถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐและคณะครูภายในโรงเรียนรวมทั้งมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา แสงงาม (2543 : 95) ที่ทำวิจัยเชิงอนาคตเรื่องรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี พบว่า หากคณะกรรมการที่โรงเรียนได้แต่งตั้งขึ้น โดยเฉพาะกรรมการที่มาจากตัวแทนของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่นมีความรู้ที่น้อยขาดวิสัยทัศน์ จะทำให้ไม่กล้าที่จะเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ภาระหน้าที่ที่ติดอยู่กับคณะกรรมการที่เป็นบุคลากรอยู่ในสถานศึกษา ทำให้ตัวแทนของชุมชนเหล่านั้นไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะสถานศึกษาที่อยู่ในชนบทห่างไกล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม สุ่มงาม (2541 : 115) ที่ได้วิจัยเรื่องกระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่องสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีพบว่า การปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เริ่มเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องทำธรรมนูญโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ครู-อาจารย์ในโรงเรียนทุกคน คณะกรรมการโรงเรียน ตัวแทนผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ความต้องการในท้องถิ่นร่วมกันวางแผนในการจัดการศึกษา จัดหาทรัพยากรและงบประมาณร่วมตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่จากการนิเทศ กำกับติดตามเบื้องต้นของหน่วยงานศึกษานิเทศก์จังหวัด พบว่า วิธีการได้มาของธรรมนูญโรงเรียนบางโรงเรียนมีกระบวนการจัดทำไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างแท้จริง เนื่องจากการจัดทำธรรมนูญเป็นบางส่วน เช่น เข้าร่วมประชุม แต่ยังไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะด้านวิชาการกับโรงเรียน งานด้านวิชาการคงปล่อยให้เป็นที่ของครูอาจารย์ในโรงเรียนเท่านั้น โดยที่คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนจะมีส่วนร่วมกับ

โรงเรียนเฉพาะในด้านการจัดหาทรัพยากรและงบประมาณช่วยเหลือใน ด้านกำลังงาน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์บางประเภทเท่านั้นและยังสอดคล้องกับภูวนาท คงแก้ว (2539 : 116) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ได้กล่าวว่าประชาชนในชุมชนส่วนมากไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาเนื่องจากประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาค่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจของสังคมอยู่ในระดับต่ำ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน และชุมชนเข้าใจว่างานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น และความแตกต่างกันทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนและยังสอดคล้องกับพิสิฐ พิษณานนท์ (2530 : 98) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ประชาชนตามชนบท มีการประกอบอาชีพการเกษตรและมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ การที่จะให้ความสนใจและให้ความช่วยเหลือ โรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมไม่เต็มที่ ผู้ปกครองมักมีค่านิยมที่ว่าการศึกษาเล่าเรียนของบุตรนั้น โรงเรียนมีหน้าที่และต้องรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว และความเคารพในอาชีพของครูประชาชนมีสูงจึงทำให้เกิดความเกรงใจไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ตรงข้ามกับความคิดของโรงเรียนจึงทำให้โรงเรียนขาดข้อมูลของท้องถิ่นที่สมบูรณ์และอาจเป็นจากประชาชนขาดความสนใจในเรื่องราวของโรงเรียนจึงทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น

2.1.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดระบบสารสนเทศยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนตาม โครงการที่จัดทำ เนื่องจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในการนำมาตรฐานลงสู่การปฏิบัติโดยดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งต้องทำเป็น โครงการ โครงการต่างๆ รวมทั้งเครื่องมือการประเมินตนเองตามมาตรฐานต่างๆ จะต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์ จำนวนมาก ดังนั้นจะต้องใช้ทุนในการจัดทำ แต่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเงินอุดหนุนค่ารายหัวและเงินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ให้สนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งไม่เพียงพอกับการดำเนินงานจริง จึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติตลอดมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม สุ่มงาม (2541 : 116) ที่พบว่า หลังจากเข้าสู่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีได้กำหนดโครงการเพื่อพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านครูผู้สอนจำนวน 30 โครงการ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 โครงการและด้านศึกษานิเทศก์จำนวน 3 โครงการ ซึ่งโครงการทั้งหมดต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก โครงการพัฒนาดังกล่าวเป็น โครงการที่ดีและน่าจะเกิดประโยชน์กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแต่ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น คือ จังหวัดอาจจะมิงงบประมาณ

ไม่เพียงพอกับโครงการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเทียนชัย ธาราวัชรศาสตร์ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า สภาพความพร้อมด้านงบประมาณ โรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยตรง ด้านอุปกรณ์มีเพียงเครื่องพิมพ์ดีดและตู้ใส่เอกสาร ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาด้านปัจจัยมีปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดระบบสารสนเทศ ขาดแคลนงบประมาณและขาดวัสดุอุปกรณ์ ด้านกระบวนการจัดระบบสารสนเทศมีปัญหาการจัดระบบไม่แน่นอนผู้รับผิดชอบมีความรู้ในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลข้อมูลน้อย การเก็บสารสนเทศไม่เป็นสัดส่วน ข้อมูลเก่าชำรุดเสียหายการนำเสนอข้อมูลไม่น่าสนใจ ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้มีปัญหาไม่ค่อยนำข้อมูลไปใช้ ข้อมูลผิดพลาดไม่เป็นปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเชิดศักดิ์ พันธุ์พิพัฒน์ (2538 : 74) ที่พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานจัดข้อมูลสารสนเทศ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความชำนาญในการจัดข้อมูล เพราะขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยจากปัญหาการจัดระบบสารสนเทศที่กล่าวมาจะต้องแก้ไขโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์เพื่อวางแผนการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมา พร้อมทั้งร่วมกันระดมงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2.1.4 การนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานด้านการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ ของทีมบริหารและคณะครู ยังใช้วิธีการที่ไม่หลากหลาย มักจะใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าทีมผู้นิเทศก็ไม่มีเวลาในการสร้างเครื่องมือเพื่อการนิเทศติดตามจะใช้ความสะดวก โดยการสังเกตการดำเนินงานแล้วมาพูดคุยปัญหาอุปสรรคในช่วงประชุมประจำเดือน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า บุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกโรงเรียนจะมีบุคลากรต่ำกว่าเกณฑ์ ทีมผู้นิเทศส่วนใหญ่มีหน้าที่สอนเป็นงานหลัก ดังนั้นการใช้เวลาในการไปนิเทศการดำเนินงานต่างๆ ค่อนข้างไม่สะดวกจึงใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการนิเทศติดตามการดำเนินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานจะได้มีผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาเพื่อนำปัญหาในการแก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที่ เพื่อการดำเนินงานนั้นบรรลุตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29) ที่ได้กล่าวถึง การกำกับ นิเทศ ติดตาม ในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้ หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข และในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณาว่าฝ่ายใดมีผลการดำเนินงานดีเยี่ยม เป็นไปตามเป้าหมาย อาจมีการให้รางวัลเล็กๆ น้อยๆ เป็นการให้กำลังใจ

2.2 ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน ปัญหาการดำเนินงานด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.2.1 ผลการวิจัย พบว่า การตรวจสอบและประเมินผลจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีน้อย และไม่ต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วม ประกอบกับสภาพครอบครัวในชนบทที่มีสภาวะทางเศรษฐกิจที่ยากจน ไม่มีเวลามาคิด มาร่วมพัฒนาในการดำเนินงานทางการศึกษาของโรงเรียนมากนัก และถือว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการ ควบคู่กับความเชื่อในศักยภาพของครู ทำให้ชุมชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิสิฐ พิษณานนท์ (2530 : 98) และของภูวนาท คงแก้ว (2539 : 116) ที่ได้กล่าวว่า ประชาชนในชุมชนส่วนมากไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาเนื่องจากชุมชนได้รับการศึกษาดำเนินทางเศรษฐกิจของสังคมอยู่ในระดับต่ำ และเข้าใจว่างานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น และความแตกต่างกันทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน และความเคารพในอาชีพของครู ประชาชนมีสูงจึงทำให้เกิดความเกรงใจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

2.2.2 บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผล และรูปแบบการจัดทำเครื่องมือ เนื่องจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินจากองค์การภายนอกเป็นสิ่งที่โรงเรียนต้องดำเนินการและบุคลากรจะต้องทำการประเมินตนเอง ประเมินผู้ร่วมงานทำให้เกิดความไม่แน่ใจในรูปแบบการประเมินว่าองค์กรภายนอกต้องการอย่างไร ส่วนใหญ่ในการประเมินตนเองจะให้คะแนนต่ำ เพื่อต้องการให้เกิดการพัฒนาเมื่อมีการประเมินในระยะหลัง และไม่มีความเที่ยงตรงในการให้คะแนนการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภก ก้าวเพชร (2545 : 156) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ซึ่งผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับรายการผลการประเมินตนเองของผู้บริหารและครูแต่ละคนมีความเชื่อถือน้อยที่สุด หรือกล่าวอีกอย่างว่าไม่ค่อยเชื่อถือในผลการประเมินตนเอง ของกันและกันอาจเนื่องมาจากบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มยังไม่ค่อยมั่นใจในเครื่องมือ วิธีการหรือระบบการประเมิน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา แสงงาม (2543 : 141) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลเรื่องกลุ่มบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประเมินว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดีหรือไม่ หรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน

2.2.3 การจัดทำสรุปผลรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนมาจากความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาจึงรีบเร่งในการจัดทำเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกในปีการศึกษา 2544 ตามนโยบายของจังหวัด และโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการประสานงานกับชุมชนในการจัดทำ และเห็นว่าต้องรีบทำให้เสร็จ เพื่อนำเสนอให้ชุมชนรับทราบหลังจากการดำเนินงานเสร็จสิ้น เพราะว่าถ้าให้ชุมชนเข้าร่วมจะทำให้เสียเวลา เพราะต้องใช้เวลามากและเชื่อว่าจะไม่ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากมายเนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นจะเชื่อในศักยภาพของครู ซึ่งสอดคล้องกับ ภูวนาด คงแก้ว (2539 : 116) ที่ได้กล่าวว่า ประชาชนในชุมชนส่วนมากไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาเนื่องจากชุมชนได้รับการศึกษาต่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจของสังคมอยู่ในระดับต่ำ และเข้าใจว่างานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น และความแตกต่างกันทางภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน และความเคารพในอาชีพของครู ประชาชนมีสูง จึงทำให้เกิดความเกรงใจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

ดังนั้นในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากองค์กรภายนอกควรรให้โรงเรียนมีความพร้อมจริงๆ ไม่ควรให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้กำหนดเพื่อให้โรงเรียนได้มีเวลาเตรียมการ และมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของตนเองจึงนำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อทำการประเมินภายนอก

2.3 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

ปัญหาการดำเนินงานด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.3.1 บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลในการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก เพราะว่าไม่มั่นใจว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามความต้องการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภัท แก้วเพชร (2545 : 158) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทั้งสองกลุ่มได้ระบุว่ามีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ครูอาจารย์ต้องการเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติม ซึ่งครูยังรู้สึกว่าการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้มีภาระงานเพิ่มขึ้นต้องทำเอกสารมากมายเพื่อการประเมินและทำเอกสารไม่ทัน เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน ไม่รู้ว่าจะทำงานชิ้นไหนก่อนหรือหลังดี มีความกลัวต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ที่จะเป็งานานที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐานได้อย่างแท้จริง

ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าโรงเรียนทั้ง 14 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่ต้องรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ชุดแรกของจังหวัดนครราชสีมาจึงทำให้เกิดความวิตกกังวลในเรื่องที่ได้ดำเนินการว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใด

2.3.2 มีเอกสารและสารสนเทศจำนวนมากเกินไป ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดเก็บและดูแลรักษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโรงเรียนที่ต้องรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกไม่มีความชัดเจนในเรื่องการประเมินว่าจะดูเรื่องใดบ้าง ดังนั้นเอกสารทุกอย่างของโรงเรียนจึงต้องเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นหลักฐาน ซึ่งเป็นปัญหาของโรงเรียนว่ามีเอกสารหลักฐานต่างๆ มากเกินไป นอกจากนี้โรงเรียนยังมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ บางโรงเรียนมีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงเครื่องเดียว และบางโรงเรียนไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัค แก้วเพชร (2545 : 158) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่าขณะนี้ครูรู้สึกว่าการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้มีภาระงานมากขึ้นต้องจัดทำเอกสารมากมายเพื่อการประเมินและจัดเตรียมเอกสารไม่ทัน นอกจากนี้ยังมีความสับสนในการปฏิบัติงานไม่รู้ว่าจะทำงานขึ้นไหนก่อนหรือหลังดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ จึงควรดำเนินการดังนี้

1. ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ควรดำเนินการจัดอบรม ประชุม สัมมนา ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ภาวะผู้นำและจิตวิทยาในการสร้างความตระหนักกับคณะครูให้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

1.3 คณะครูต้องดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเสมือนเป็นภาระกิจที่ต้องปฏิบัติเป็นกิจนิสัยทุกวัน

1.4 โรงเรียนควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนอย่างชัดเจนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน

2.1 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / อำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือ การเขียนรายงาน การประเมินตนเองเพื่อให้ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการในทิศทางเดียวกัน

2.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / อำเภอซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรมาดูแลตรวจสอบและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อให้โรงเรียนจะได้นำข้อบกพร่อง ไปปรับปรุงแก้ไข

2.3. โรงเรียนควรจัดให้มีระบบการประเมินผลงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้มีการจัดทำแฟ้มข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดทำระบบสารสนเทศควบคุมไว้อย่างเป็นระบบ

3. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.1 โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของเอกสารต่างๆ ตามมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะสรุปผลรายงานการประเมินตนเองที่เสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาควรนำเสนอในสิ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการอยู่จริงๆ

3.2 โรงเรียนควรประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์กรท้องถิ่น เพื่อให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือในการรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส

3. บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส